

Stockholm 8 februari 2021

Att främja djurvälstånd och minska risken för människors hälsa genom införandet av en positiv lista

Med följande skrivelse vill Djurskyddet Sverige informera riksdagens miljö- och jordbruksutskott om fördelarna med att ge Jordbruksverket ett tydligt bemyndigande att ange vilka djurarter som får hållas för sällskap som föreslås motion 2020/21:1315 (Respekt för djuren, Arter som får hållas för sällskapsdjur). Ett sådant bemyndigande skulle möjliggöra införandet av en så kallad positiv lista över vilka arter som är tillåtna att hållas av privatpersoner. Till skrivelsen bifogas också en rapport med mer information kring exotiska sällskapsdjur i Sverige och fördelarna med en positiv lista.

Djurvälfärd samt risker för djurs och människors hälsa

Den växande trenden att hålla mer ovanliga och exotiska djur som sällskapsdjur märks även i Sverige. Att hålla icke-domesticerade, exotiska djur är komplicerat och bör inte göras av gemene man. Utredningen Ny djurskyddslag (SOU 2011:75) konstaterade att det saknas kompetensmässiga och praktiska förutsättningar för privatpersoner att hålla djur av alla arter och att lagstiftningen på området är otillräcklig. Dels har många av arterna fysiologiska och beteendemässiga behov som är svåra att tillgodose för privatpersoner. Vidare är möjligheterna för god veterinärvård begränsade, liksom möjligheten att bedriva en effektiv offentlig kontroll. Det nuvarande regelverket kräver att länsstyrelserna dels känner till vilka exotiska djur som finns i svenska hem och dels har såväl kompetens som resurser för kontrollen. Det stora antalet tillåtna arter gör detta extra komplicerat för den enskilda djurskyddskontrollanten.

Det har tidigare påpekats att den internationella handeln med exotiska sällskapsdjur är ena v de faktorer som har lett till en större spridning av smittor mellan djur och människor. Många pandemier har sitt ursprung i människans hantering av vilda djur, detta gäller inte minst Covid-19. Handel med vilda djur, inklusive den lagliga marknaden för exotiska sällskapsdjur, bidrar till ökad risk för framtida pandemier.

Regelverket för sällskapsdjur i dag i Sverige - en negativ lista

I Sverige är det i dag inte tillåtet att hålla apor, rovdjur eller rovfåglar som sällskapsdjur. Korsningar mellan tamkatt och vilda kattdjur eller mellan tamhund och vilda hunddjur är inte heller tillåtna. Djuren måste vara födda och uppfödda i fångenskap för att få hållas som sällskapsdjur (SJVFS 2019:15). En effekt av denna typ av lagstiftning, så kallad ”negativ lista”, är att den har svårt att hänga med i nya trender gällande exotiska sällskapsdjur och när nya arter dyker upp på marknaden. I praktiken innebär den att lagstiftningen hela tiden ligger steget efter. Den innebär också att antalet arter som är tillåtna att hålla som sällskapsdjur är närmast överskådlig.

Positiv lista - ett bättre alternativ

Ett alternativ, som visat sig ha goda effekter, är en så kallad positiv lista. En positiv lista anger de arter som är tillåtna att hålla för privata djurägare, med eller utan tillstånd. Djurarter som inte står

med på listan är inte tillåtna att hålla i fångenskap, möjligen med undantag för djurhållare som söker tillstånd och som kan visa att de har tillräckliga möjligheter att ta hand om dessa djur. Huruvida ett djur ska få stå med på listan bestäms med hjälp av en rad olika kriterier, och varje djurart bör utvärderas av expertis enligt dessa kriterier gällande både djurens välfärd risker för människors hälsa. Detta minskar administrativa kostnader och även juridiska och byråkratiska bördor kopplade till att hålla koll på och pröva fall om tillräcklig skötsel eller vanvård av exotiska sällskapsdjur.

Den positiva listan som koncept stöds av Europadomstolen. I nuläget är det sex europeiska länder som har infört någon form av positiv lista över de djur som är tillåtna att hålla som sällskapsdjur. Dessa länder är Belgien, Kroatien, Luxemburg, Malta, Nederländerna och Norge. Genom en lista med arter som värderats och bedömts kunna ges en god välfärd som sällskapsdjur skulle lagstiftningen, och kontrollen av dess efterlevnad, gällande exotiska sällskapsdjur bli mer stringent, effektiv och baserad på vetenskap. En sådan justering av regelverket skulle förutom risken för dålig djurvälfärd, minska risker för smittspridning av nya zoonoser samt negativa ekologiska konsekvenser orsakade av invasiva arter.

Djurskyddet Sverige föreslår att Jordbruksverket ges ett bemyndigande att införa en positiv lista i enlighet med motion 2020/21:1315

När riksdagen behandlade regeringen förslag till ny djurskyddslag (prop. 2017/18:147) och en motion om införande av positiv lista för sällskapsdjur konstaterade Miljö- och jordbruksutskottet i sitt betänkande (2017/18:MJU24) att Djurskyddslagsutredningens utredare anförde att föreskrifterna om sällskapsdjur när det gäller vilka djurarter som ska vara tillåtna att hålla för sällskap bör ses över. I betänkandet konstaterade Miljö- och jordbruksutskottet vidare att Jordbruksverket redan har ett bemyndigande att meddela villkor för eller förbud mot viss djurhållning genom 2 kap. 2 § 2 stycket djurskyddslagen (2018:1192). Utskottet menade vidare att de avvägningar som måste göras mellan proportionalitetsprincipen och införandet av en positiv lista bör avgöras av sakmyndigheten med beaktande av om en sådan åtgärd tillgodoser ändamålet, är nödvändig för att uppnå ändamålet och står i proportion till de begränsningar den orsakar.

I 2 kap. 9 § djurskyddsförordningen (2019:66) bemyndigar regeringen Jordbruksverket att meddela villkor och förbud mot viss djurhållning. Genom föreskriften (SJVFS 2019:15) om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby har Jordbruksverket förbjudit hållandet av vissa däggdjursarter och viltfångade djur som sällskapsdjur. Däremot menar Jordbruksverket att det skulle vara en principiell förändring att gå från att meddela förbud till att meddela vilka arter som är tillåtna. En sådan förändring behöver därför avspeglas i regeringens bemyndigande till Jordbruksverket i djurskyddsförordningen.

Mot denna bakgrund föreslår Djurskyddet Sverige att det tydliggörs att Jordbruksverket har bemyndigande att ange vilka djurarter som får hållas för sällskap, vilket föreslås i motion 2020/21:1315.

För Djurskyddet Sverige,

Åsa Hagelstedt,
Generalsekreterare

Emma Brunberg,
Sakkunnig, Agr. Dr.